

magához maradt hű, mert régen vallott és hangoztatott nevelésfilozófiát állásfoglalását erősítette meg ezen adatgyűjtéssel és annak feldolgozásával. Ez az állásfoglalás abból következik, hogy a nevelő nem nélkülözheti a konkrét és eleven emberismeretet. Más szóval, a gyermek (ifjú) lelkét nevelni, formálni, alakítani csak az tudja, aki ezt a kis világot ismeri, részleteiben tanulmányozza. Ebben a megismerésben van segítségünk — Várkonyi idevonatkozó hatalmas tanulmány- és kiadványsorozatán kívül — fenti mű is. A magyar gyermekek (ifjak) egy része — a kolozsváriaknak — szabadidejének felhasználásáról kapunk itt világos képet, amit nem sok változtatással kivetíthetnénk az egész magyar ifjúságra is. Közismert, hogy a játék a gyermek tükré, mint azt Nógrádi mondta. Éppen ezért fontos a nevelés szempontjából a játszó gyermek (ifjú) megfigyelése. Hogy mivel tölti a tanuló szabadidejét, elegendőnek tartja-e azt, mindez nem lehet közömbös a nevelő számára. Rendkívül sok érdekes megnyilatkozást látunk ez adatgyűjtésben arra, milyen játékokat szeret leginkább a tanuló, szórakozást az ifjú, mikor szeret más nembeliekkel játszani, szórakozni a fiú- és a leánytanuló stb. Nincs terünk arra, hogy a sok-sok értékes — és a nevelés szempontjából fontos — megállapítást itt közreadjuk, csak a főbb fejezeteket foglaljuk össze: Az első rész az adatgyűjtés tervét, a kérdőív összeállítását, kitöltését, felülvizsgálását, feldolgozását tárgyalja. (A kérdőív összeállítása példája lehet minden hasonló adatgyűjtésnek!) A második rész a voltaképpeni feldolgozás, amely beszédes csoportosítással, grafikonokkal szemlélteti a szabadidő felhasználásának módját, a játékkedv alakulását a különböző életkorokban, stb.

Novák Ferenc méltó tanítványa tudós tanárának s az adatok gondos feldolgozásával elérte célját: bemutatta, hogyan és mivel tölti szabadidejét a kolozsvári 11–20 éves tanuló s ezzel nagyban hozzájárult a magyar gyermek, serdülő és ifjú lelki alkatainak megismeréséhez, kialakításához.

Vicsay Lajos.

KÜLFÖLDI TANÍTÁSI MOZGALMAK.

(Külföldi folyóiratok nyomán.)

1. A német hatosztályú Mittelschule (polgári iskola) új tanterve és utasításai. Háztartástan. A leányiskola V. és VI. osztályaiban a természettanul, illetőleg vegytannal kapcsolatban. Az V. osztályban heti 4–5, a VI. osztályban heti 6 órán. Az Utasítás megjegyzi, hogy a háztartástan tanításánál egy csoportban 18-nál több tanuló nem lehet.

A leányiskola női hivatást szolgáló tantárgyai közül, első sorban a háztartástan feladata, hogy a leányok természetadta háziasszonyi készségét fejlessze, a háziasszonyi és anyagi feladatok megértését közvetítse és a hagyományos német háziasság érzékét ébressze. A tanítás folyamán szerezen a tanuló jártasságot a háztartás gyakorlati teendőiben, tegye képessé őket a háztartás önálló vezetésére, hogy otthonukat kis eszközökkel is lakályossá és a célnak megfelelővé tudják alakítani. A munka iránti készséget és szeretetet kell ébreszteni és a leányokat a háziasszony legszebb és legön-

fosabb erényeire: rendszeretetre, tisztaságra, takarékoságra, lelkiismeretes- ségre, körültekintésre és segítőkészségre kell nevelni.

Az Utasítás részletesen tárgyalja a háztartás és közgazdaság közötti szoros kapcsolatot. A fiatal leányoknak meg kell érteniök — mondja az Utasítás — azt a gazdaságpolitikai követelményt, hogy mindenkor a piaci helyzet mellett, az állam szükségleteire legyenek tekintettel. Tudniok kell, hogy minden, ami a háztartásban elromlik vagy fölöslen elhasználódik, kárt okoz a közgazdaságnak. Számokkal kell szemléltetni és meggyőzően bemutatni, hogy a takarékos és gondos háziasszony gazdálkodása, milyen hasznot jelent a közvagyonnak, ezzel szemben milyen kárt jelent a könnyelmű háztartás. Az Utasítás megkívánja, hogy a háztartástan tanítása közgazdasági szempontokra legyen beállítva.

A háztartástan legfontosabb része a gyakorlat. A tanulók ismerjék meg az erőt és időt kímélő munkamódokat. Alkalmat kell nekik adni, hogy a modern házi és konyhagépeket és azok helyes alkalmazását megismerjék, ha azok egyszerű háztartásban figyelembe jöhetnek. Meg kell ismerniök a háztartásban és konyhában használt anyagokat, eszközöket és szerszámokat, gyakorolni kell ezek használatát és jókarbantartását. Az iskola konyhájában tanulják meg az egyszerű háztartásban szokásos egyszerű főzést. Az élelmiszerek megítélését a gyakorlati főzéssel kapcsolatban kell megbeszél- ni. A főzési szabályok ismeretét, az anyagok arányos felhasználását szigo- rúan meg kell követelni. A tanítási idő végén a tanuló képes legyen egy- szerű ételeket a táplálkozási alapelvek, a háztartási és közgazdasági követel- mények figyelembevételével összeállítani és elkészíteni. A tanítás kezdeté- től végig részt kell venni a tanulónak az élelmiszerek beszerzésében. Az egyes étkezések költsége minden egyes esetben elkészítendő és ezt a költ- séget össze kell mérni az étkezés tápértékével. Rendszeres háztartási könyv- velés fontosságára ismételten rá kell mutatni.

A továbbiakban az iskolákat kezelésére ad utasítást, amelyet úgy kell berendezni, hogy az iskola konyháját részben legalább ellássa a szükséges élelmiszerekkel, főként főzelékfélékre kell gondot fordítani.

Anyagelosztás. V. osztály:

a) *Élelmezés.* Az élelmiszerek ismertetése, tápértékük, emészthetőségük. Egyszerű ételek elkészítésére vonatkozó szabályok megállapítása. A legfon- tosabb tüzelőanyagok alkalmazása és megfigyelése; szilárd tüzelőanyagok, gáz és villamosság mint melegforrás, alkalmazásuk a háztartásban. A víz mint minden állati és növényi élet fontos alkotórésze. Élelmezési és tüzelési anyagok szabályszerű kiszámítása. Egyszerű háztartási könyvvezetés.

b) *Az otthon.* Bevezetés a lakástakarítás munkájába. Az iskolakonyha berendezésének és felszerelésének rendbentartása. A konyharuhák kezelése. Veszélyforrások a háztartásban. Az asztalterítés. Felszolgálat az asztalnál. Hétköznapi és ünnepnap térdiszítés.

c) *Kerti munka.* A talaj, talajkeverés. A legfontosabb főzelék- és gyü- mölősnövények, konyha-, fűszer- és gyógynövények. Ezek alkalmazása a ház- tartásban. A konyhakert kezelésére külön Utasítás intézkedik.

VI. osztály:

a) *Élelmezés.* Az időszaki élelmiszerek, piaci rend és készletgazdálko-

dás fontossága az egyes háztartás szempontjából. Az élelmezési tervgazdaság közgazdasági szempontból. Az élelmezéstan ismételése és kiegészítése. A főélelmiszerek felhasználása egyszerű étkezések összeállítására. Az állati és növényi élelmiszerek tápértéke. Önálló idő- és munkabeosztás. Az élelmiszerek megőrzése és tartossá tétele. A gyümölcs sokoldalú értékesítése. A gomba mint a háztartás barátja és ellensége. Egyszerű beteg és kisgyermek élelmezése. Különböző élelmezési formák: vegyes növényi és nyersélelmezés. Az étkezések kiszámítása táp- és pénzértékük szerint. Egy kisebb jövedelmű család háztartási költségvetése. Háztartási napló vezetése.

b) *Az otthon.* A házi bútort, a fehérnemű és felső ruha ápolása és tisztítása. Kártevők elleni védekezés. Házi gyógyszertár berendezése.

c) *Kerti munka.* A legfontosabb főzelékfélék és gyümölcsnövények, konyha-, fűszer- és gyógynövények termesztése. A talaj megmunkálása. Vetés, virágzás, aratás. Vásárlások kalendáriuma.

Virágápolás. Szobanövények átteleltetése.

A kerti munka további részletezése az iskolakertről kiadott külön Utasításban található.

Bestimmungen über Erziehung und Unterricht in der Mittelschule.

2. Hírek Magyarország elkapcsolt területeiről. Romániából. Bukarestben az egyetlen magyar tanintézet a református elemi iskola. Az iskola igazgatója Takács Pál, mellette egy tanítónő működik. A szegény gyermekek segélyezése a tanév tartama alatt a tanítónő felügyelete mellett történt. Ő fáradozott azon, hogy az intézet valamennyi tanulója tízórára egy pohár tejet és kenyeret, 17 szegény gyermek pedig reggelit és ebédet kapjon. A tanulók felének a református egyház fizette a villamosbérletét is, hogy a megszűnt külvárosokból járhassanak a gyermekek az iskolába. Az elmúlt tanévben 4 gyermek végezte el az iskola hetedik osztályát.

A Református Nőszövetség diákotthont tart fenn, ahol a múlt tanévben 10 magyar főiskolás ifjú lakott. Régebben 80—100 magyar egyetemista vette igénybe ezt az otthont.

Az aradi római katolikus egyházközség magyar tanonciskolát tart fenn. A magyar tannyelvű, nyilvánossági joggal felruházott iskolába a múlt tanévben 147 magyar tanonc járt és pedig 100 a két első osztályba és 47 a második osztályba. Az iskolába azok léphetnek, akiknek 7 elemi vagy 3 középiskolai osztályuk van és a törvény által megkívánt főlvételi vizsgát sikerrel letették. Ebben a tanévben megnyitott a harmadik osztály is. Az iparosok a tanoncok után 500 leit fizetnek beiratkozási és egész évi tandíj fejében. Könyveket és írószereket az iskolától kapnak. A tanonciskolába különben minden szerződött magyar nemzetiségű tanonc felekezetre való tekintet nélkül fölvehető.

Az iskola két tagozattal működik: kereskedői és iparos tagozattal. A tantárgyak legnagyobb részét közösen tanulják, csak a különleges saját szakmába vágó tárgyakat tanulják külön-külön. Az iskolában a következő tantárgyakat tanítják: vallás, román nyelv, magyar nyelv, történelem, földrajz (románul), jog, számtan-mértan és költségvetés, ipari és kereskedelmi

számtan. A tanári kar három állami iskolai tanárból, a róm. kat. gimnázium tanáraiból és egy magyar mérnökből áll. A tanítási idő hetenként háromszor 3—8 óráig tart.

Szép eredménnyel működnek Aradon a római katolikus egyházközség iskoláiban az iskolaszövetkezetek. Az egyik az elemi fiúiskolában, a másik a főgimnáziumban. Az előbbi 1932-ben keletkezett és jelenleg 153 tagja van. Tíz leles üzletrészekből 7160 leit jegyeztek a fiúk. Az elemi iskolások egy boltot tartanak fenn, ahol maguk a gyermekek árulnak. A vezető egy hatodosztályos, a számlázó, pénztáros és a boltossegéd negyedik osztályos tanuló. Az üzlet hetenként háromszor van nyitva, amikor a napi bevétel 500—600 lei. A bevételről esténként számolnak el a vezető tanítónőnek. Az áru-raktár értéke meghaladja a 60.000 leit. A gimnázisták szövetkezetének két alosztálya van: hitel- és fogyasztási osztály. A hitelosztály betéteket fogad el. A múlt tanév végén a betétek összege 250.000 leire emelkedett. A szövetkezet vezetői heted-, a felügyelő bizottság tagjai nyolcadosztályos tanulók. A szövetkezeti boltban 120.000 lei értékű árukészlet van. Egy üzletnéző 50 lei év végén 20%-os osztalékot fizetett.

Temesvár—Józsefvárosban a római katolikus fiúiskolával kapcsolatban megnyitott a gyermekkonyha, ahol naponta 230 gyermeknek juttatnak ebédet.

Szlovákia. A bécsi döntés előtt Északmagyarország területén a magyarságnak 735 népiskolája, 24 polgári iskolája, 8 gimnáziuma, 3 tanítóképzője, 2 kereskedelmi iskolája és 1 ipariskolája volt. A döntés után Szlovákiában maradt 35 népiskola, 3 polgári iskola, 1 gimnázium, 1 tanítóképző, 1 kereskedelmi akadémia, 1 kétéves kereskedelmi iskola és néhány magyar iparos tanoncosztály. A 35 népiskola közül egynéhányban osztályszaporítás történt, létesült egy leánygimnázium és egy női foglalkozások szakiskolája. A magyar tanítóképző azonban megszűnt.

Népiskola van: Pozsonyban 9, Pozsony környékén 5, Nyitra vidékén 17, Keletszlovákiában 4. A magyarságnak azonban több népiskolára volna szüksége. Nincs magyar népiskolája Nyitrának és a Szepességnek, ahol pedig sok magyar él. A törvény szerint új iskola állításához 30 tanköteles gyermek kell. Ezen az alpon több helyen volna szükség magyar népiskolára. *Gimnázium* csak Pozsonyban van, egy fiú- és egy leánygimnázium. A fiúgimnázium elhelyezése nagyon rossz. 400-nál több tanuló van elhelyezve teljesen meg nem felelő 9 tanteremben. A magyar leánygimnázium a múlt tanévben nyitott meg, az állami szlovák leánygimnázium párhuzamos tagozataként 44 tanulóval. *Polgári iskola* ma már csak kettő működik. Az Orsolyarend polgári leányiskolája megszűnt. A magyar polgári fiúiskola az állami szlovák polgári iskola párhuzamos tagozataként működik 5 tanerővel 246 tanulóval. A polgári leányiskola hatosztályú, 7 tanerővel és 283 tanulóval. A szlovákiai polgári iskolák három évfolyamúak, amelyhez egy nem kötelező negyedik évfolyam csatlakozik. Az első osztályba a népiskola ötödik osztályának elvégzése után lehet belépni. A két magyar polgári iskola épülete nagyon rossz. *A két látogatott és jóhírű kereskedelmi tanintézetet* a szlovák iskolaügyi minisztérium 1939 júniusában nem engedte tovább működni. Hosszabb tárgyalások után a múlt tanévben a minisztérium megadta

az engedélyt, hogy az állami szlovák kereskedelmi akadémián a *párhuzamos magyar* tagozat első évfolyamát megnyissák. A jelentkezőknek azonban a statisztikai hivataltól bizonyítványt kellett beszerezni, hogy az utolsó népszámlálás alkalmával magyarnak vallották magukat. A *női foglalkozások szakiskolája* hosszas tervezgetések után 1940 szeptemberében nyílt meg 49 tanulóval két párhuzamos osztályban. Az iskola teljesen gyakorlati irányú.

Horvátország. A horvát belügyminiszter jóváhagyta a Horvátországi Magyar Közművelődési Közösség alapszabályait. Ez a tény a horvátországi magyarság szellemi életének egy igen jelentős eseménye. A zágrábi székhellyel működő szövetség célja a horvátországi magyar kisebbség szellemi, esztétikai, erkölcsi és társadalmi kultúrájának ápolása és nemesítése, valamint anyagi és szociális helyzetének javítására való törekvés.

A Közművelődési Közösség legfontosabb feladatának a magyar elemi iskolai oktatás biztosítását tekinti. Legutóbb is lépéseket tett ebben az ügyben a horvát közoktatásügyi miniszternél. Itt azonban csak annyi magyar tagozatú iskolát kérhettek, ahány magyarul tudó tanítóról szereztek tudomást. Több helyicsoport kért magyar elemi iskolát, magyarul tudó tanítót azonban csak 21 van bejelentve, ezért lehetetlen minden helyicsoport ilyen irányú kérésének eleget tenni. A szövetség most arra törekszik, hogy legalább minden politikai járásban nyíljon egy magyar tagozata, elsősorban azon helyiségben, ahol legnagyobb számban vannak tanköteles magyar gyermekek. Amíg a minisztérium engedélyezi a kért iskolákat, addig a szövetség tanfolyamok rendezésével igyekszik megakadályozni az írás és olvasástudatlanság terjedését. Az északi tanfolyamon 38 gyermek tanult hetenként kétszer 2—2 órán anyanyelvén írni-olvasni, helyesen beszélni, ezenkívül tanultak magyar történelmet és földrajzot, természetrajzot és számtant is.

Statisztikai Tudóstó (Stud)

3. Bulgária iskolarendszere. A bolgár nép tanulásvágyára jellemző, hogy 1877-ben a török uralom alól való felszabadulást megelőző évben mindössze 282 bolgár elemi iskola volt, a felszabadulás utáni évben ez a szám már 1658-ra emelkedett. A művelődni törekvő szorgalmas bolgár nép lázasan igyekezett pótolni, amit az öt évszázados török uralom alatt mulasztott. Ma már a tanítás a 13-ik évig ingyenes és kötelező. Míg 60 év előtt a nők közül csak 40%, a férfiak közül is csak 17% tudott írni és olvasni, addig ma Bulgáriában az analfabéták száma alig 12%

Az elmúlt tanévben a következő iskolafajok terjesztettek kultúráját Bulgáriában:

a) *Elemi iskolák* négyosztályúak, kötelező tárgyaik: írás-olvasás, mértékismeret, számolás, bolgár nyelv és földrajz Bulgáriában az állami tanterv kötelező betartása mellett bárki, még külföldi állampolgár is nyithat magániskolát. A múlt tanévben az elemi iskolák száma 5576 volt, ebből 511 volt magániskola. A magániskolák közül sok a német és francia iskola. Szófiában egy magyar tannyelvű elemi iskola is van. Az elemi iskolákban 17.874 tanító 662.699 gyermeket tanított. Egy tanítóra átlag 17 tanuló jut, ami mindezenetre igen kedvező eredmény.

b) A bolgár középiskola alsó 3 osztálya a *progimnázium* megfelel a

mi polgári iskoláknak. Ezek száma a múlt tanévben 2123 volt, ezek közül 53 a magániskola. A tanulók száma a múlt tanévben 287.284, a tanárok száma 7960. Az 1940/41 iskolai évet 68.386 tanuló fejezte be és pedig 42.692 fiú és 25.694 leány.

A progimnázium tárgyai: hittan, bolgár nyelv, francia, német, vagy angol nyelv, számtan-mértan, történet, földrajz, természetrajz, fizika, vegytan, egészségtan, rajz, kézimunka, szépírás, ének és torna.

c) A középiskola IV—VIII. osztálya lehet *gimnázium vagy reáliskola*. Ezekben tanítanak: bolgár nyelvet és irodalmat és egy modern nyelvet, a IV-től, illetve már a progimnázium III. osztályától, orosz nyelvet az V. — latin nyelvet a IV. gimnázium — görög nyelvet az V. gimnáziumtól. A múlt tanévben a gimnáziumok száma 137, ebből 20 magániskola. A tanulók száma 88.791, a tanárok száma 32.52. A múlt tanév végén 10.068 tanuló tett érettségi vizsgálatot és pedig 6048 fiú és 4020 leány. Pár év előtt a gimnáziumok számát csökkentették, hogy a gimnáziumba túdulást ezzel megakadályozzák.

d) *A szakiskolák* száma a múlt tanévben 420 volt, ebből 70 magániskola. A szakiskolák közül 20 kereskedelmi, 2 technikai, 168 ipari és 230 földműves iskola. Az ipariskolák között van egy kiváló bőrripari, 1 asztalosipari és 1 szövőipari szakiskola. A szakiskolákba a múlt tanévben összesen 50.699 tanuló járt, ezeket 2638 tanár tanította. A múlt tanévben szakiskolát végzett összesen 13314 tanuló és pedig: 7602 fiú és 5712 leány.

e) *Főiskolák*: két pedagógiai tanárképző intézet, ahol a progimnázium tanárait képezik. Egy gazdasági továbbképző akadémia. Egy gyakorló pedagógiai intézet. Ezeknek a főiskoláknak 895 hallgatója és 77 előadó tanára volt a múlt tanévben. A múlt tanévben 391 hallgató végzett.

f) *Művészeti akadémiák*: Képzőművészeti akadémia 153 hallgatóval és zeneakadémia 280 hallgatóval.

g) *A szófiai egyetem* történet-filozófiai, fizika-matematikai, jogi, orvosi, mezőgazdaság-erdészeti, állatorvosi és teológiai fakultásán a múlt tanévben 6360 férfi és 2254 nő hallgató volt. A *szabadegyetem* 2043 hallgatóval. Az egyetemen a múlt tanévben 117 tanár adott elő.

4. A számtantánítás köréből. a) Eckhardt und Kern: Fröhliche Arbeit im Rechenunterricht der Volksschule című könyvben írják, hogy a számtantánítás nem tesz eleget feladatának, ha a tanulók kitűnően tudják az egyszerűket, hibátlanul végzik az alpműveleteket még törtékkel is, ezeken kívül bizonyos számtani műveltséget is meg kell tőlük kívánni. A könyv ezt a kívánságot a következőképpen világítja meg: Egy népiskola magasabb osztályában a tanfelügyelő a számtantánítást hallgatja. A tanító nagy örömmel mutatja be, hogy tanítványai milyen gyorsan és készséggel végzik az alpműveleteket, hibátlanul oldanak meg beruházott feladatokat is. Közben a tanfelügyelő a következő feladatot adja a gyermekeknek: Egy vidéki kereskedő, ha Győrbe utazik, megvehet egy 16 m 80 cm-es vég szövetet 504 P-ért, ellenben, ha Budapestre utazik, ott ugyanezt a szövetet 20,5 m hosszúságban megveheti 574 P-ért. Hol venné olcsóbban a szövetet? A tanulók többsége gyorsan kiszámította, hogy Győrben a szövet m-je 30 P, míg Budapestten csak 28 P, tehát a budapesti szövet az olcsóbb. Az óra végén a tan-

felügyelő a tanító előtt kijelentette, hogy bár tanítványai kifogástalanul végzik az alapszorzásokat, de hiányzik náluk az ú. n. számtani műveltség, mert az általa adott feladat meg sem oldható, miután hiányzik az az adat, hogy mennyi a költség Győrbe és mennyi Budapestre, mennyi az idővesztése, ha Győrbe utazik és mennyi Budapestre. Ezt a számtani műveltséget csak az öntevékenység legmesszebbmenő kihasználásával lehet elérni. Ki kell meríteni az öntevékenység minden lehetőségét, csak akkor sikerülhet, hogy a tanuló a mindennapi élet gazdasági jelenségeiben számolási problémát lásson. Tehát súlyok-, távolságok-, árak önálló becslése és mérése, önálló feladatok szerkesztése és megoldása, a megoldásoknál önálló utak keresése, a feladatokhoz szükséges adatok önálló beszerzése, főként olyan feladatokhoz, amelyeknél lényeges adatok hiányoznak.

Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a műveletek gépies begyakorlását az ú. n. „Drill“-t el lehet hanyagolni. A műveletek gépies begyakorlása mellett a magasabb cél, az önállóan dolgozó, gondolkodó mennyiség-tani műveltség legyen.

b) Egyik német folyóirat a szorzásra a következő formát ajánlja:

$$\begin{array}{r} 97531 \times 50208 \\ \hline 487655 \\ 195062 \\ 780248 \\ \hline 4896836448 \end{array}$$

A részsorzatot a szorzó azon jegye alá írjuk, amellyel szorzunk, ezáltal a részsorzat megfelelő helyre kerül.

c) A Zeitschrift f. Mathematischen und Naturwissenschaftlichen Unterricht c. folyóirat a közönséges számok szorzására a következő eljárást ajánlja:

$$\begin{array}{r} 5739^2 \\ \hline 3695 \quad 5 \times 739 \\ 273 \quad 7 \times 39 \\ 27 \quad 3 \times 9 \\ \hline 372257 \times 2 \\ \hline 744514 \\ 25490981 \quad 5^2 \quad 7^2 \quad 3^2 \quad 9^2 \\ \hline 32936121 \end{array}$$

Az eljárás indokolható, ha 5739-et szorzunk 5739-cel. Megfigyelve a részsorzatokat az eljárás helyessége kitűnik.

5. A svájci nevelőintézetek válsága. Közismert, hogy Svájcban sok száz magánnevelőintézet van, amelyeknek elismerten magas kulturális értékük mellett nagy gazdasági jelentőségük van. Gazdasági jelentőségüket az adja, hogy az országnak szervesen kiépített idegenforgalmát ezek az intézetek határozottan emelték. Magánosok vagy egyesületek összesen 640 ilyen intézetet tartanak fenn. Ezekben 40.000 tanulót neveltek, 10.000-nél több külföldit. 1939-

ben még 4439 pedagógus foglalkozott ezek nevelésével. Gazdasági jelentőségüket jelzi, hogy a külföldiek költsége átlag évi 48 millió frank volt. A látogató szülők, testvérek és hozzátartozók költsége svájci tartózkodásuk alatt 12 millióra tehető és így a külföldi tanulók eltartási költsége évi 60 millió frankra tehető.

Nem kisebb ez intézetek kulturális jelentősége sem. Az intézetek Pestalozzi yverdoni világhírű intézetnek utódaiként szerepelnek és tény, hogy a háború előtt messze földről jöttek ez intézetekbe nemcsak tanulók, hanem látogatók is tanulni. A svájci tájszépségeken és egészséges klimán kívül elismerten kiváló nevelést nyújtottak. Tudást, nyelvkészséget, szóval szellemi és jellembeli javakat nyújtottak. Az öntevékenység elve, a mindennapi torna, műhelymunka, jellemképzés és emberré nevelés azok az alapelvek, amelyek ezeket az intézeteket értékessé és messze földön híressé tették. A fiatal külföldiek százezrei nevelkedtek itt az évek folyamán és vitték az intézetek jóhírére a földről.

A háború következtében a legkiválóbb ilyen intézetek kerültek most válságba. A külföldi országok kapui zártak, deviza és vízumnehézségek, blokád és háborús veszély lehetetlenné teszik a külföldi tanulók megjelenését. A nevelőintézetek szövetsége most a svájci hatóságokhoz fordul, hogy a tanulók és azok szülei beutazásának megkönnyítésével, a külföldi fizetések lehetővé tételével segítsék az érdemes nevelőintézeteket, a kritikus időközön átmenteni.

Schweizer Erziehungs Rundschau.

6. Az ifjúság testi fejlődése Németországban. A brémai „Institut für Jugendkunde“ 30 éve vizsgálatokat végez az ifjúság testi fejlődésére vonatkozólag. Az intézet a múlt évben közzétette egy évi kutatásának eredményeit. Ezúttal közel ötszáz 13—14 éves gyermek összehasonlító munkájáról van szó, akiket évenként nagyobb iparvállalatok küldenek az intézetbe megfigyelésre és képesség megállapítására. Az összehasonlításból kitűnik, hogy a mai ifjúság testi súlya átlag egyötöddel, kézereje pedig több mint egy féllel emelkedett a tizenöt év előttiéhez viszonyítva. A hosszúságban való növekedés is emelkedést mutat. Általában a mai ifjúság erősebb, megtermettebb, frissebb és ügyesebb, tehát testileg teljesítőképebb, mint a 15—20 év előtti. A mai fiatalság jellembeli elváltozást is mutat. Biztosabb a fellépésében, szilárdabb magatartásában, kevésbé befolyásolható, önállóbb és önértesebb. Különösen feltűnő a nagy elhatározó erő, ami egyes képességcsoportokban megállapítható.

7. A tanév beosztása Olaszországban. A háború tartamára Olaszországban a tanévet két nem egyenlő részre osztották. A tanévet általában október 1-én kezdik és a tanév első része december 15-ig tart. Azután két téli szünet következik, amely idő alatt azonban a tanulók időnként bejönnek az iskolába és beszámolnak az elvégzett feladatokról. A tanév második része február 16-án kezdődik és tart június 28-ig. A tanév ilyen beosztásával a fűtési nehézségeken kívánnak segíteni.

8. **Fiatalkorú bűnözők szaporodása a háború alatt.** Svédországi pedagógiai folyóiratokban állandóan tárgyalt probléma a háborús viszonyoknak és a fiatalkorú bűnözők szaporodásának az összefüggése. Svéd statisztikai adatok szerint a háború kezdete óta 25%-kal emelkedett Svédországban a fiatalkorú bűnözők száma. Azonban katasztrófálisan mutatkozik ez a jelenség Finnországban, ahol a fogházak lakóinak túlnyomó többségét a fiatalkorúak képezik. Nagyobb része lopás miatt került a bíróság elé. Az elszomorító jelenségeket azzal magyarázzák, hogy a felnőtt munkásság hiánya miatt, a mindkét nembeli fiatalkorú munkások igen szépen keresnek. Ezzel a keresettel aránytalanul növekedett a fiatalkorúak igénye is. Ezeket a megnövekedett igényeket nem lehet a keresetből kielégíteni s igen gyakran bűnös úton iparkodnak a hiányzó részt megszerezni.

Szenes Adolf.

LAPSZEMLE

Magyar Paedagogia. 1942. január—szeptemberi 1—3. szám. A könyvet kitévő hatalmas szám sok értékes cikket, tanulmányt közöl. Vezető cikke **Várady József: Széchenyi és a magyar nőnevelés.** A gróf Széchenyi István nőnevelési vonatkozásban idéző ünnepi megemlékezés ép a karácsonyi ünnepkör kezdetére, advent első vasárnapjára esett — írja Váradi. Amióta ugyanis a világmindenség ragyogó követeként feltűnt a csillag Betlehem felett, azóta minden nőnevelés legfőbb célja, az *anyaság*, valamennyi emberi rang elé és azok fölé emelkedett, s az előtte való meghódolás bensősége és mélysége a családok és népek belső boldogító békéjének, fokozatos emelkedésének és külső érvényesülésének előfeltétele lett. Hogy a magyarság számára mik az anyák, az asszonyok, azt minden erre vonatkozó megnyilatkozásnál többlet- és mélyebbenmondóan megtaláljuk a „Hitel” ajánlásában. „Legyetek Ti segédei egy szebb és józanabb kezdetnek, vezessétek, — mint valaha Spárta anyái, — fiait az érdem s erény mezejére! Fejtsétek ki bennük már gyenge korukban minden szépre és nemesre való vágyást! Neveljétek bátrakká, igazságszeretőkké, adott szavaik teljesítőivé, szóval férfiakká! S ha valaha sivatag termő kies vidékké, posvány pedig gazdag gyümölcsökkel viruló ligetté válik a hazában, ha a magyar név mindenütt tiszteletet gerjeszt . . . legyen az édes jutalmatok.”

Karsai Ervin: Az eidetika a gyakorlati tanítás szolgálatában címen ad-gondolatokban gazdag értekezést. Az újabb pszichológiai megfigyelések és kísérletek egy olyan lelki jelenség felfedezésére vezettek, amely a kutatók figyelmét eddig elkerülte. Ez a jelenség a képzeletvilág körébe tartozik s tüzetesebb kielemezése folytán a képzetek minőségi osztályozásában külön fejezetet igényel magának; a tulajdonképeni képzetek, továbbá az álom- és jelenségek sorozatába. Felületesebb megfigyelésnél az érzékelés elemi mozzanatai többé-kevésbé összefolynak s így történhetett meg, hogy a szubjektív szemléleti képek elemzői nem vették észre némely egyének, különösen gyermekek sajátos képességét, hogy az érzékelt képek lelki felújításakor hosszabb-lappangó idő után is szemléleti élelenséggel idézhetik föl a nyert benyo-